

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора медичних наук, професора ПАВЛЕНКА О.В.
на дисертаційну роботу ПРУДІУСА Олександра Григоровича на тему:
«Удосконалення методів оперативного втручання і профілактика
ускладнень дентальної імплантації», представлену до спеціалізованої
вченої ради Д 41.563.01 в ДУ «Інститут стоматології НАМН України»
на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук
за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія**

Актуальність теми дослідження. Дентальна імплантація є одним із пріоритетних завдань сучасної стоматології. Застосування імплантатів в якості штучних дентальних опор дозволяє вирішувати численні проблеми протезування хворих з частковим і повною відсутністю зубів, тим самим підвищуючи якість життя пацієнтів. За останні роки дентальна імплантологія завдяки своїй наукоємності та інтегративному, стрімкому розвитку отримала величезний потенціал для практичної реалізації.

Відкрилися перспективи для створення все більш досконалих конструкцій дентальних внутрішньокісткових імплантатів. Впровадження унікальних методик імплантації та удосконалення ортопедичного етапу лікування обумовлює підвищення ефективності відновлення цілісності зубощелепної системи у функціональному та естетичному відношенні.

Незважаючи на пильну увагу клініцистів до проблем дентальної внутрішньокісткової імплантації і особливостей ортопедичного етапу лікування хворих, багато питань на сьогоднішній день залишаються відкритими. Постійне вдосконалення самої конструкції дентального імплантату, хірургічного інструментарію та ортопедичного компоненту протезування не виключає розвитку можливих помилок та ускладнень.

Ускладнення дентальної імплантації, пов'язані з плануванням, операційної тактикою, післяопераційним перебігом і протезуванням, є

невід'ємною і важливою темою сучасної стоматології, так як відсоток ускладнень і невдач коливається в великих межах (від 1,5-2,0 до 17-19 %).

Тому, безперечно, розробка нових методологічних підходів до проведення оперативних втручань й використання засобів, спрямованих на зниження ризику розвитку ускладнень дентальної імплантації, являється актуальним в хірургічній стоматології, що й обумовило актуальність проведеного наукового дослідження.

Наукова новизна дослідження і достовірність отриманих результатів. Наукові новизна і результати ґрунтуються на значному числі отриманих пошукувачем наукових здобутків під час виконання дисертаційного дослідження. Глибокий і всебічний аналіз клініко-лабораторних досліджень дозволив автору обґрунтувати новий підхід до профілактики ускладнень дентальної імплантації за рахунок диференційованого підходу до вибору методики оперативного втручання та його медикаментозного забезпечення.

Дисертантом розроблені адаптовані комплекси медичного супроводу післяопераційного періоду дентальної імплантації як для осіб з відсутністю патології пародонту, так і для хворих з пародонтитом, та доведено їх ефективність, яка склала 80-94 %.

Запропоновано диференційований підхід до лікування запальних ускладнень після дентальної імплантації, що враховує ступінь пошкодження кісткової тканини (за даними рентгенологічного дослідження), із застосуванням лазерної обробки ділянок запаленої тканини, мукозально-адгезивного гелю, механічної і медикаментозної обробки поверхні імплантату.

Автором підтверджено дані про те, що основними причинами дезінтеграції імплантатів є перімплантит і неправильно розподілене навантаження на імплантат, а також уточнено наукові дані про те, що у осіб з запальними захворюваннями пародонту ризик розвитку періімплантита значно вище і дентальна імплантація у них вимагає особливого підходу, який полягає

як у виборі адекватного методу оперативного втручання при установці імплантатів, так і в необхідності проведення медикаментозного супроводу операції.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Дисертаційна робота Прудіуса О.Г. складає значний обсяг фактичного матеріалу, за яким зроблено відповідні висновки. Матеріал дисертаційної роботи вміщує дані за результатами клінічних, лабораторних та статистичних досліджень.

Методи клінічного та лабораторного характеру, що використані в роботі, з доцільним і сучасним аналізом цифрових даних в динаміці спостереження пацієнтів з імплантатами, виконані в умовах клініки і їх слід визнати як адекватні до запланованих наукових завдань з відповідним рівнем інформативності. Достовірність отриманих результатів ґрунтується на спостереженнях достатнього обсягу клінічного матеріалу. Клінічні спостереження включали стоматологічне обстеження пацієнтів, яким проводилась дентальна імплантація, а також ретроспективний аналіз успішності дентальної імплантації за 15 років. Одночасно з визначенням характеру змін у навколоімплантатній зоні і ротовій порожнині з використанням клінічних, біохімічних і імунологічних методів дослідження, автором вивчена поширеність найбільш часто виникаючих ускладнень після імплантації та оцінена ефективність їх лікування. Дисертантом доведена клінічна ефективність запропонованого комплексу лікувально-профілактичних заходів у найближчі та віддалені терміни спостереження.

Таким чином, розроблені та власно апробовані лікувально-профілактичні заходи, які мають патогенетичне спрямування, володіють не тільки виразним лікувальним, але й профілактичним ефектом. Тому слід врахувати те, що пошукувач Прудіус О.Г. провів ґрунтоване дослідження, забезпечив правомірність і достовірність отриманих результатів, що було

досягнуто сучасним методичним забезпеченням наукового пошуку.

За матеріалами дисертації опубліковано 9 наукових праць, з них 4 статті в наукових фахових виданнях, 1 стаття у науковому виданні Чехії, 4 тези доповідей у матеріалах конференцій.

Цінність для науки і практики.

Основне практичне значення роботи полягає в удосконаленні методів оперативного втручання при установці імплантатів, які враховують щільність і ступінь атрофії кісткової тканини, що знижує ризик дезінтеграції імплантатів.

На ґрунті аналізу отриманих результатів досліджень пошукувач прийшов до висновку, що застосування запропонованих комплексів лікувально-профілактичних заходів при дентальній імплантації, що включають як удосконалені методики проведення оперативного втручання, так і медикаментозний супровід післяопераційного періоду, сприяє остеointegraції і значно зменшує ризик розвитку ускладнень запального характеру.

Окрім того, автором в рамках виконання роботи вперше розроблено кламер й ранорозширювач, виготовлені з медичної сталі, для зниження ризику інфікування рани при проведенні оперативних втручань на альвеолярному відростку, а також запропоновані дентальні імплантати власної конструкції.

Вперше розроблена композиція мукозо-адгезивного гелю «Амокмет» для нанесення на ранові поверхні слизової оболонки порожнини рота, що забезпечує пролонгований антисептичний і антибактеріальний ефект.

Здобувач достатньо аргументовано сформулював мету дослідження, яка передбачає підвищення ефективності дентальної імплантації і попередження ускладнень шляхом удосконалення методик оперативного втручання при установці імплантатів, а також розробці комплексів медикаментозного супроводу післяопераційного періоду.

Таким чином, запланований Прудіусом О.Г. обсяг наукових завдань повністю виконано у відповідності до мети і вичерпно реалізовано.

Оцінка змісту дисертації.

Дисертаційна робота Прудіуса О.Г. побудована за традиційною схемою і складається із вступу, аналітичного огляду джерел літератури, 4-х розділів власних досліджень, розділу аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаної літератури (402 джерела, з них 148 написано латиницею). Робота викладена на 213 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстрована 56 рисунками, містить 18 таблиць.

Вступ дисертації повністю розкриває актуальність теми дослідження, мету і наукові завдання, новизну та практичну доцільність. Всі компоненти вступу достатньо аргументовані.

Перший розділ під назвою «Дентальна імплантація у світі сучасних уявлень» (стор. 11-43) дає достатню інформацію про дентальну імплантацію, її можливості та ускладнення. Розділ представлено чотирма підрозділами, в яких наведено дані про види зубних імплантатів і матеріали, що використовуються для їх виготовлення, основні види дентальної імплантації. Дано поняття osteointegraції імплантатів, окреслені основні ускладнення, що виникають при проведенні імплантації. Окремим підрозділом представлено дані о профілактиці й лікуванні періімплантатної патології.

Другий розділ «Об'єкти, матеріали і методи дослідження» (стор. 44-77) складаються з декількох підрозділів, що характеризують методичний підхід до вирішення дисертаційної роботи. У розділі описані клінічні, біохімічні, імунологічні, рентгенологічні, статистичні методи дослідження. Окремим підрозділом представлені удосконалені методики оперативного втручання по установці імплантатів й розроблений медикаментозний супровід дентальної імплантації. Наведені способи лікування періімплантатної патології з характеристикою використаних препаратів. Пошукувачем використані сучасні та адекватні методики дослідження, що забезпечує об'єктивність оцінки патологічного стану.

Слід підкреслити, що всі удосконалені автором хірургічні методики

дентальної імплантації вдало ілюстровані фотографіями пацієнтів або схемами проведення оперативних втручань.

В третьому розділі «Результати вивчення поширеності найбільш часто виникаючих ускладнень після дентальної імплантації» (стор. 78-110) автором показано, що найбільша частина ускладнень виникла в післяопераційний період внаслідок запального процесу навколо імплантату (36,2 %), на 2-му місці – неправильно розподілене навантаження на імплантати (30,4 %). При цьому важливе значення мала правильна оцінка можливості технічного виконання імплантації при різних типах кістки. Автором показано, що своєчасно проведене лікування дозволяє зупинити патологічний процес навколо імплантату зі збереженням його функції, а також встановлено високу ефективність запропонованих способів лікування періімплантатної патології (від 99,3 до 100 %).

В четвертому розділі, викладеному на 14 сторінках (стор. 111-125), автором наведена клінічна оцінка стану тканин пародонта у навколоімплантатній зоні після дентальної імплантації у практично здорових осіб. Автором встановлено, що у практично здорових осіб кілька місяців після дентальної імплантації у навколоімплантатній зоні присутнє запалення слизової оболонки, яке частково компенсується вираженою захисною реакцією місцевого імунітету (гуморального і клітинного), підвищеною активацією першого рівня неспецифічного захисту і збереженням бар'єрної функції слизової оболонки порожнини рота, однак наявність запалення протягом тривалого часу є фактором, що свідчить про можливість його прогресування.

Дисертантом показано, що пацієнти приділяють недостатню увагу підтриманню хорошого гігієнічного стану порожнини рота.

В п'ятому розділі «Розробка і клінічна ефективність комплексу лікувально-профілактичних заходів при дентальній імплантації» (стор. 125-

148) представлено результати оцінки проведення дентальної імплантації у пацієнтів без та з захворюваннями пародонта по удосконаленим автором методикам з використанням розробленого медичного супроводу. Дисертантом показано, що всі запропоновані лікувально-профілактичні комплекси з розширеним медикаментозним супроводом на тлі індивідуально розроблених і проведених оперативних втручань по установці дентальних імплантів ефективні як для профілактики, так і лікування ранніх ускладнень після дентальної імплантації (ефективність застосування склала від 80 до 100 %).

Заключний розділ «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» (стор. 149-161) присвячено детальному аналізу отриманих власних досліджень. Доцільно і логічно наводиться зміст всіх розробок в стислому вигляді. Послідовність викладення матеріалу допомагає акцентувати увагу на наукових і практичних досягненнях автора.

Зауваження: у розділі слід було б зробити порівняльний аналіз отриманих власних результатів дослідження в порівнянні з іншими науковцями, які працювали у даному напрямку.

Висновки (у кількості 7-ми) написані конкретно, обґрунтовано, ілюстровані кількісними показниками і, в цілому, є підсумком всього виконаного дослідження.

Практичні рекомендації (9 пунктів) великі за об'ємом, але є конкретними і зрозумілими для практичних лікарів і пропонуються автором для впровадження в клінічну практику.

Список використаних джерел викладений у порядку посилань за текстом, є достатньо повним і характеризує основний зміст дисертації.

Загалом усі розділи дисертації вдало ілюстровано таблицями і рисунками, що є документальним підтвердженням проведених досліджень.

Робота виконана на актуальну тему стоматології із залученням достатнього фактичного матеріалу та використанням сучасних і адекватних методик. Текст дисертації викладено літературною мовою.

Автореферат дисертації та опубліковані праці повністю відображають основні положення та висновки дисертаційної роботи.

Відмічені недоліки не носять принципового характеру і суттєво не впливають на загальне позитивне враження від всієї дисертації.

В плані дискусії дисертанту слід надати пояснення на такі питання:

1. Яким чином форма, конфігурація, довжина і дизайн імплантату впливає на остеоінтеграцію чи дезінтеграцію імплантату?
2. Із застосуванням яких методик проводилось вимірювання розподілення навантаження на імплантати і як об'єктивно оцінювалась стабільність встановлених імплантатів?
3. Імплантати встановлювались за одно- і двоетапною методикою. Чи впливає вибір протоколу на показники запалення періімплантних тканин?
4. Яким чином проводиться повітряно-абразивна обробка поверхні імплантату бікарбонатом натрію з бромелайном, чи має вона протипоказання?

ЗАКЛЮЧЕННЯ

Дисертаційна робота ПРУДУСА Олександра Григоровича на тему: «Удосконалення методів оперативного втручання і профілактика ускладнень дентальної імплантації» є самостійним закінченим науковим дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, що полягає у підвищенні ефективності дентальної імплантації і попередження її ускладнень шляхом удосконалення методик оперативного втручання при установці імплантатів, а також розробці комплексів медикаментозного супроводу післяопераційного періоду.

Дисертаційна робота за актуальністю теми, обґрунтованістю та

достовірністю отриманих результатів, їх науковою новизною і практичною значимістю, за оформленням роботи повністю відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р.), а її автор ПРУДІУС Олександр Григорович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія.

Офіційний опонент

Завідувач кафедри стоматології Інституту стоматології

Національної медичної академії

післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика,

доктор медичних наук, професор

Павленко О.В.

